

TRACTATUS DE CENSURIS, ET IRREGULARITATIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Censuris in genere.

Quest. I. Quid est Censura?

Resp. Est poena Ecclesiastica medicinalis, privatae primario bonis quibusdam spiritualibus dispensationi Ecclesiae commissis.

Dicitur 1. *Poena*: Quia semper supponit culpam: nam *veniam qui culpa caret, in damnum vocari non convenit, cap. de consil.*

2. *Ecclesiastica*: Quia ferri potest a sola potestate Ecclesiastica, cum sit privatio bonorum spiritualium, quae laici non habent in sua potestate: nec proinde auferre possunt.

3. *Medicinalis*, ex c. 1. *de sent. excom. in 6.* Quia fertur ad averendum, & revocandum hominem a peccato. Quare Censura ex intentione Ecclesiae non est perpetua, ut depositio & degradatio, quae sunt poenae mere vindicativae, sed tolli debet a superiore, cum reus se emendavit & satisfecit.

4. *Privatae bonis* &c. ut sunt publica Ecclesiae: sicut iustitia spiritualis, & eius usus, beneficia, sacrificia, Sacramenta: non item habitus virtutum infusi, gratia sacrificans, character, potestas Ordinis.

5. *Primario*: Nam secundarie privatae bonis quibus-

dam temporalibus, puta fructibus beneficii, & societate fidelium etiam in civilibus: sed per ordinem ad bonum spirituale, ut sit facilis & promptius respiciant, & ad debitam obedientiam efficacius revocentur.

Quest. II. Quotuplex est Censura?

Resp. Censura 1. dividitur in excommunicationem, suspensionem, & interdictum, c. 20. *de verbor. signifi.*

2. Alia est a jure, alia ab homine. Censura a jure est ea, quae per legem vel statutum perpetuum lata est: unde in Canonibus, Decretis Pontificum, vel statutis Episcoporum continetur. Censura ab homine est ea, quae fertur ab aliquo singulari superiore, per praecipuum transitorium, vel sententiam judicariam, esseque vel generalis, quae generatim & indeterminate fertur in aliquos; v. g. in Clericos, vel particularis, quae fertur in certam ac determinatam personam.

Censura a jure non cessat morte legislatoris. At censura ab homine expirat morte superioris, ut ejus amotione, si ereniat antequam contrahatur; sed jam contracta manet post ejus mortem, donec tollatur per absolutionem.

3. Alia est lata sententia, alia ferenda. Prior est, quae contrahitur ipso facto, seu sola culpe admissione abique ulla judicis sententia. Posterior est ea, quae non contrahitur nisi accedente sententia judicis, & vocatur comminatoria. Pro quibus dignoscendis

consideranda sunt verba, quibus fertur Censura.

Censura est lata sententia, si adhibeantur haec voces: *Ipso facto, ipso jure, ex tunc, ex nunc, statim, illico, continuo, confestim, mox, protinus, lata sententia* &c. Vel si verba sint praesentis temporis indicativi modi, v. g. *Excommunicamus, suspendimus, interdicimus*. Vel praeteriti temporis v. g. *Excommunicatus es; volumus esse excommunicatum, suspensum;* noviter *se excommunicatum, suspensum*. Item si verba sint imperativi modi, nec dirigantur ad judicem, nec ejus adhibitionem exigant, ut, *subiaceat excommunicationi; incidat in excommunicationem; maneat suspensus interdictus; habeatur pro excommunicato: sit excommunicatus, suspensus* &c.

Censura est ferenda sententia, si feratur per verba, quae judicis adhibitionem exigant, vel significant, ut, *Excommunicetur, suspendatur, ab Ecclesia ingressu arceatur, decernimus excommunicandum, suspendendum* &c. Item si verba sint futuri temporis v. g. *Excommunicabitur, suspendetur: vel minoria, ut, sub poena excommunicationis, suspensionis, sub interminatione anathematis* &c. nisi ex adjunctis aliud colligatur, vel ex aliquibus verbis adhibitis, si dicatur *sub poena excommunicationis statim, incurrenda, vel qui statim, confestim, omnino subiaceat*. In dubio, ac censura sit lata, vel ferenda sententia, censenda est ferenda, quia in poenibeni- gior est interpretatio faciendae, regul. 43. in 6.

Quest. III. *Quenam culpa requiritur ad contrahendam Censuram?*

Resp. Ex communi sententia, non contrahitur saltem Censura totalis, nisi ob culpam mortalem, externam, contumaciter admissam contra praecipuum Ecclesiasticum. Itaque ad hoc requiritur

1. *Culpa mortalis, ex c. Nemo, &c. Nullus* 21. q. 3. Quia Censura est gravis poena, cum privet magnis bonis spiritualibus. Poena autem debet esse commensurata culpe; alias esset injusta, ex c. 3. *de poenis in 6.* ubi jubetur ut iudex poenam metiatur ex utroque, seu in ordine ac linea peccati.

Dixi, *totalis*: nam secundum multos Censura partialis, aut suspensio ab aliquo actu officii ad breve tempus, item excommunicatio minor, non necessario gravem culpam supponit.

2. Ut sit externa, & quidem mortalis secundum opus externum. Quia nulla censura fertur propter solam internam pravam operantis voluntatem: nam haec non requiritur ad rectum regimen Ecclesiae saltem ordinarium, & Ecclesiae non fertur censuram nisi de iis, de quibus iudicare potest. Ecclesia autem non iudicat de mere internis in foro externo, cap. 33. *de simon.*

Item actus peccati debet esse completus ac perfectus in sua specie morali, & habere aem malitiam, quae sub censura prohibetur. Quia lex humana non obligat, nec operatur ultra intentionem superioris

(1) In praesenti disquisitione primo praecauti habenda variae ignorantiae species, de quibus Ansthor in tract. de Peccat. ca. 9. 1. Nofuae N. 189. usque ad 199. Dein recolenda, quae generatim de viola-

verbis expressam, cum non aliter proponatur subditis, & in odiosis stricta debet esse interpretatio. Ob eandem rationem requiritur effectus completus, quem legislator intendit sub censura prohibere, nisi aliquid in lege exprimat. Hinc qui animo occidendi alterum graviter vulneravit, non incurrit excommunicationem contra homicidas latam, nisi mors sequatur: quia superior tunc non vult poenam peccatum, nisi posita tali conditione effectus secuti. Unde quis a peccato praeterito, v. g. vulneratione, justificatus per contritionem, vel Sacramentum Poenitentiae, potest contrahere excommunicationem in statu gratiae, nam licet justificatus sit, dignus est poena ob culpam sub censura prohibitam debitam.

Dixi, *Nisi aliud* &c. Nam c. 1. *de homicid. in 6.* mandans aliquem occidi per assassinos excommunicatum, quamvis mors non sequatur.

Item in censura lata contra facientes non comprehenduntur consules, mandans, approbans, nisi exprimat; quia lex penalit, utpote odiosa, non extenditur ultra proprietatem verborum.

3. Ut sit contra praecipuum Ecclesiasticum, & cum aliqua contumacia. Nam censura est poena mere Ecclesiastica constituta in eos, qui sunt contumaces contra superiorum Ecclesiasticum, ut coarcentur & corrigantur: quae poena inobedientiam aliquam Ecclesiae requirit, juxta illud Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus*. Ad hanc autem inobedientiam, seu contumaciam sufficit contemptus virtualis & interpretativus auctoritatis Ecclesiae sub poena praecipientis, qualem habere censetur, qui sciens praecipuum Ecclesiae annexam habens censuram, tamen illud violat.

Hinc ex communi sententia ob peccatum mere praeteritum non potest ferri Censura, nisi aliquo modo pendeat in futurum, vel quia reus in eo perseveret, vel ut cogatur scandalum tollere, vel injuriam rescire per debitam satisfactionem. Alioquin censura non esset medicina, sed mere vindicta.

Porro licet culpa aliena sufficiat ad suspensionem, culpam, ac peccatum veniale est culpa levis in suo ordine, seu in ordine ac linea peccati.

Dixi, *totalis*: nam secundum multos Censura partialis, aut suspensio ab aliquo actu officii ad breve tempus, item excommunicatio minor, non necessario gravem culpam supponit.

2. Ut sit externa, & quidem mortalis secundum opus externum. Quia nulla censura fertur propter solam internam pravam operantis voluntatem: nam haec non requiritur ad rectum regimen Ecclesiae saltem ordinarium, & Ecclesiae non fertur censuram nisi de iis, de quibus iudicare potest. Ecclesia autem non iudicat de mere internis in foro externo, cap. 33. *de simon.*

Item actus peccati debet esse completus ac perfectus in sua specie morali, & habere aem malitiam, quae sub censura prohibetur. Quia lex humana non obligat, nec operatur ultra intentionem superioris

(1) In praesenti disquisitione primo praecauti habenda variae ignorantiae species, de quibus Ansthor in tract. de Peccat. ca. 9. 1. Nofuae N. 189. usque ad 199. Dein recolenda, quae generatim de viola-

tione legum poenaliu facta ex ignorantia dicta fuerunt iam ab Ansthor in tract. de Legib. scilicet. c. 8. q. 3. iam a nobis N. 219. usque ad 223.

Quia hæc excusat a culpabili transgressione legis Ecclesiasticæ, & impedit contumaciam, ac voluntarium circa id quod ignoratur. At non excusat ignorantiam vincibilis, etiam non affectata, si sit crassa vel supina, hoc est, orta ex eo quod quis nullam adhibuit diligentiam ad sciendum id quod ferri poterat & debebat, ex cap. 2. de consi. in 6. ubi Bonifacius VIII. ait: *Us animarum periculum obvietur, sententis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Nam ex tali ignorantia peccans, virtualiter, ideoque sufficienter contumax est; quia negligit culpabiliter ferre legem alias publicam, & quæ semper ex se admoet.

Si tamen censura lata sit contra scienter, consulto, temerario ausu scientem aliquis, vel presumptuenter scienter, tunc ab ea excusat omnis ignorantia, etiam vincibilis, non affectata. Nam non dicitur scienter, ausu temerario legem violare, qui eam ignorat ignorantiam non affectata; & hæc verba in rebus odiosis sunt stricte accipiendi, & alioqui essent inutilia. Scius, signorantia fit affectata: nam hæc equiparatur certe scientie, & auget culpam, quia includit maiorem affectum peccandi, contemptum legis, magis temeritatem, presumptionem, scientiam periculi directo voliti, contumaciam, & intentionem saltem impliciter ac virtuale sciendi id quod lege prohibetur. Item si quis suspicatus aut dubitans de censura vel facto, non inquirat, & sic faciat contra legem, contrahit et censuram, quia tunc talis habet factis contumaciam, & presumptionem ad talem censuram, censuræ legem ac censuram continentem.

Sed, an probabilis, seu vincibilis ignorantia solus excuset ab ea contrahenda? (1.)

Resp. 2. Covarruvias, & alii Doctores contra alios multos docent, nullam ignorantiam etiam in vincibilem solus censuræ per legem papalem, aut canonem universalem late excusare ab ea contrahenda, ita ut ad censuram contrahendam sufficiat, quod quis sciat, vel scire possit ac debeat actionem, vel omissionem, cui censura annexa est, esse ab Ecclesia graviter præceptam vel prohibitam.

Prob. 1. Quia hoc ipso quod quis sciat, vel scire possit & debeat, adhibens aliquam esse graviter ab Ecclesia præceptam vel prohibitam, & tamen libere ponit talem actionem vel omissionem, sufficienter contumax est Ecclesie, ut merito ab illa puniatur per censuram illi annexam. Nam talis culpabiliter violat legem ecclesiasticam, quam scit, aut scire potest, & debet graviter obligare. Ergo peccat mortaliter contra illam legem, quam virtualiter contemnit & contrahit violat, ac proinde metetur, & contrahit penam per talem legem impositam. Contumacia quippe ad censuram requiritur nihil aliud est quam culpabilis inobediencia Ecclesie, & virtualis contem-

(1) *Affirmantem sententiam, quam plerumque gravissimum T. T. Canoniarum esse ostendimus* (N. 227. & 222.) *propugnati inter alios recurretes per doctos Auctores Summe Alexandrine, ita scribitur* (P. 2. de Censur. Eccles. 6. n. num. 494.) *Qui scit aliquod delictum prohibendum esse jure nature, vel*

ius auctoritatis Ecclesiasticæ, juxta illud Matt. 23. *Si Ecclesiam non audierit, hoc est, si Ecclesie non paruerit, sit tibi sicut ethnicus.* Quilibet autem graviter culpabilis violatio legis ecclesiasticæ, cuius reus est quicumque agit, vel omittit aliquid contra legem ecclesiasticam quam cognoscit, vel cognoscere potuit, vera est auctoritas, cum sit mortalis culpa contemptus ejus auctoritatis Ecclesie.

Paulo altius. Ad censuram contrahendam sufficit cognitio possibilis & debita legis ecclesiasticæ aliquid graviter præcipiens aut vetans. Nam illa posita, qui libere ponit talem actionem vel omissionem, sufficienter contumax vel inobediens est Ecclesie, ut merito ab illa puniatur per censuram illi annexam: libere enim violat grave præceptum Ecclesie, & mortaliter peccat contra illud, cum ignorantia vincibilis non excuset a mortali culpa: & consequenter talis sufficienter contumax, & inobediens est Ecclesie, ut ab illa puniatur.

2. *Ex cap. Us animarum 2. de consi. in 6.* ubi Bonifacius VIII. statuendo, sententis fe penis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis non ligari ignorantes, tacite exprimit sententiam, seu penas prolatas per leges papales, & canones universales, ut notat Glossa V. Statuta, dicens: *De generalibus ergo statutis canonum vel legum non loquimur, que ab omnibus sciri & custodi debent.* Et hoc statuit Pontifex utriusque juris peritissimus, ad imitationem legis civilis ult. 6. de decretis, ab ordine sac. ubi habes quod municipalis statuto non ligatur ignorans, sed sciens tantum, ut habet alia Glossa, ibid. V. Sententis. Ratio est, quia ignorantia juris communis & universalis, ceteris paribus, minus probabilis, minusque excusabilis est, quam ignorantia juris particularis, quia quilibet magis debet & facilius potest adhibere & scire leges, que sunt omnibus fidelibus communes, & ab omnibus observari debent, quam que sunt certis locis specialiter. Ergo etiam ignorantia non crassa nec supina censura statuto particulari late excuset ab illa contrahenda, non equitimo excusare debet similis ignorantia partiæ Censuræ per leges universales statuta.

Hinc, qui duellum committit, sciens quidem hoc esse graviter ab Ecclesia prohibendum, vel si culpabiliter ignoret hæc Ecclesie prohibitionem, tamen si nesciat tandem esse sub pena excommunicationis, ut perique rudes ignorant, tamen vere excommunicationem contrahit.

Si dicas, censuram ex natura rei requirere peculiarem modum contumaciæ & inobediencia, que opponatur speciali, & rigoroso modo precipiendi, vel prohibendi sub comminatione censuræ;

Resp. Hanc esse meram petitionem principii, supponentem id in quaestione est, & quod est quodandum, quodque negatur. Præterea est eo quod quis;

divino, sed ab Ecclesia prohibendum esse nescit, aut certe sub censura prohibendum esse ignorat, non inquirat in censuras ab Ecclesia latis contra parantes inajamodi delictum. Cap. ut animarum, tit. de Cons. in 6. Vid. Suetonius in Comiti ad Suet. 3. p. 2. art. 4. in fine.

quis scit, aut scire potest & debet, aliquid esse ab Ecclesia graviter præceptum aut prohibendum, cognoscit contumeliose & virtualiter specialem illum præcipiendi modum, & contra faciens virtualiter contemnit auctoritatem Ecclesie: sub quacumque pena præcipiens: ad contumaciam autem sufficienter virtualis, & interpretativus contemptus auctoritatis Ecclesie, qui reperitur in omni violatione graviter culpabilis legis Ecclesiasticæ.

Debitur. inquit, quod censura sit pena medicinalis, ordinata per se primo ad averterendum, vel ad emendandum delictum. Nam si. Esti contrahitur ab ignorante, tamen per se semper medicinalis est; per se enim semper apta est ad hoc ut trunquet præsumendum. Quod si non semper medeatur, hoc est per accidens. Et quando ignorans sciat postea se Censuram laturum, tum per illam adducetur ad emendandum delictum.

Hoc nimium probat, ideoque nihil probat: probatur enim ignorantiam etiam vincibilem a censura excusare; nam quilibet ignorantia, saltem non affectata, tollit rei ignoratæ notitiam. At certe ignorantia crassa, aut supina, etiam secundum observantiam non excusat a censura ut patet ex c. 2. de consi. in 6. ubi postquam Pontifex dixit: *Sententis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes*: hanc exceptionem addit: *Dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Quod generatim dictum comprehendit etiam censuras, ut consentiunt omnes: immo de illis præcipue intelligi debet juxta Glossam V. Sententis: & hoc ostendit ratio allata, ut animarum periculi obvietur. Quod si de censuris agitur in regula generali: ergo & in exceptione; & hæc est etiam communis opinio, inquit Suarez. Ex quo a fortiori sequitur (addit idem Doctor) etiam in legibus pontificiis ignorantiam crassam a Censura non excusare, quia ex genere suo plus obligant pontificiæ leges, quam statuta Ordinariorum: unde concludit Suarez, negandum esse in actu ex ignorantia facto deesse contumaciam & inobedienciam sufficientem ad contrahendam Censuram. Nam licet non tam expresse & directe sit virtute delicti & indirecte idem genus inobediencie est, ita negligere legem alias satis publicam & omnibus notam, ut tamen crassa illius ignorantia habeatur. Ac propterea satis etiam est, quod lex, quantum est ex se, illum admonet: quamvis admonitio ad ejus aures non perveniat ex supina ejus negligentia. Hæc Suarez de censur. disp. 4.

Resp. 3. Quevis ignorantia, modo non sit crassa & supina, excusat a Censura per statutum particulare lata, habetur c. 2. de consi. in 6. ubi *Us animarum periculis obvietur, sententis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Hæc autem Decretalis est constitutiva juris novi, non mere declaratoria, ut recte colligit Suarez ex verbo *nolumus*. Ratio discriminitur inter has Censuras, & alias jure communi latis est, quod Censura per sacros Canones & Constitutiones universales rariis, & majori cum maturitate ferantur, quam per statuta particularia, ex quibus proinde majora animarum pericula oriuntur, nisi illis obviatur etur, restringendo has penas ad solos scientes,

& crasse ignorantes.

Porro ignorantia crassa & supina hic est, quæ quis ignorat id quod scire debet, & quod omnes ejusdem status & conditionis committere solent.

Quest. V. Summorum Censuræ quæ invalidæ?

Notæ. Non contrahit censuram, quando invalida est, per se patet, cum nulla sit.

Resp. Censura nulla est: Defectu jurisdictionis, cum scilicet ferens Censuram careat jurisdictione, vel eam habet legitime impeditam per aliquam Censuram, aut suspensam per legitimum appellacionem, cum nempe ante sententiam absolute laram reus appellavit ad superiorem, ex cap. 40. de appellat. Si vero appellatio fiat post latam sententiam, vel post contractam Censuram a jure, valet Censura & servari debet, cap. 20. de sent. excom. in 6. quia Censura lata executionem secum contrahit, ex c. 23. de appellat.

Defectu ordinis substantialis iudicii, ut si aliqua monitio non præcessit: nam ut Censura ab homine per sententiam particularitatem insignenda feratur valide, præcedere debet unum saltem monitio, c. 47. de sent. excom. & c. 2. eod. tit. in 6. Quia non est contumacia contra Ecclesiam, nisi qui precedente monitione & comminatione Censuræ obedire renuit. Ut autem valide feratur & contrahatur Censura a jure, vel ab homine per sententiam generalem contra actum futurum, non requiritur alia monitio, quam promulgatio ipsius legis vel sententie: lex enim & statutum, cum sint publica & permanent, semper factis per se movent, ex c. 26. de appellat. Idem est de sententia illativa Censuræ, sed declaratoria tantum; nam ablatæ illa monitione declarari potest Censura contracta; modo, præus citata parte, de crimine juridice couiter: alia nulla esse declaratio, quia contra partem inauditam nulli potest in iudicio definiri, c. 1. de causis post.

Defectu culpe mortalis. Quia gravis pena non potest irrogari ab homine ob levem culpam: nam pena improporionata & major culpa est evidenter injusta, cum defit æqualitas. Actio autem evidenter injusta quoad substantiam non habet vim per se obligandi. Quod si Censura lata sit ob crimen falsum, sed in iudicio legitime probatum, hæc obligare in conscientia licet Richard. Palud. S. Anton. 3. parti. tit. 24. par. 73. & alii. E contra Suar. Laym. & alii multi contendunt eam reipso non contrahi in foro conscientie & coram Deo; quia secur causa est tantum apparetis, ita: & Censura; nec potest, nec vult Ecclesia punire innocentes. Addunt tamen, damnatum teneri se gerere exterius coram aliis tanquam Censura affectum: quia sententia iudicis legitime, licet quoad rem injuste, parere tenent, quantum necessarium est ad amovendum scandalum & tentandam auctoritatem Superioris. Quare, inquit, si actum ordinis sui publice exerceret, peccare; quia cum scandaloso resisteret potestati publicæ, sed non contraheret irregularitatem: quia Censura est tantum apparetis, & sic non violat veram Censuram. Non peccaret autem, si actum sui ordinis exerceret peccare, & coram iis solis, quibus innocentia eius perfecta est.

Mihi vero videtur non privari quidem participatione communiun suffragiorum & orationum, neque

etiam privati aperte affirmat ullus auctor, ut notat Suarez: quia non est verisimile Deum dedisse Ecclesie potestatem ea privati innoctentem, cum hæc potestas non possit esse in destructione, sed solum in adificatione; neque est in Ecclesia id intentum, cum nec ad bonum commune, nec ad bonum illius qui condemnatur, utile sit. Sed tamen talis revera privatus receptio & administratione Sacramentorum, executione ordinis, & communiōe externa cum fidelibus. Quia hæc omnia ei per sententiam legitimam & iustam ex parte adionis seu iudicii prohibentur, cui sententia legitime parere tenetur in foro conscientie, & debet hoc incommode pati propter bonum commune postulare executionem ordinis ac sententia legitime, & obediētiā superiori iuste ac legitime præcipienti. Et hæc prohibitio non habet unquam rationem per se proprie dictæ, quæ semper supponit culpam; sed pœna improprie dictæ, quæ semper incommodum propter bonum commune inflictum iure de etiam tunc non est Censura strictè dicta, sed late sumpta pro prohibitione legitima & obligante. Quod confirmo auctoritate S. Thomæ, qui in 4. dist. 18. qu. 2. art. 1. qu. 2. docet, excommunicationem latam per sententiam, quæ nulla est, habere effectum iuram, & debere excommunicationem humiliter obedire. Sententia autem, de qua agitur, non est nulla, cum in suo foro iusta & legitima sit. Unde inferius S. Doctor de hac specie loquens vocat eam Censuram ex debita causa ex parte Censuræ, non vero ex parte eius cui imponitur. Sicut, inquit, cum aliquis pro falso crimine in iudicio probato excommunicatur: & tunc si humiliter subijacet, humilitatis meritum recipiens excommunicationis dampnum. Et in solutione objectionum ait non esse inconveniens, ut innocens & invitus aliquando privetur per modum pœne auxilii externi, quibus per Ecclesiam iuvari potest ad salutem. Quare si violenter ista Censura, videtur quod contraheretur irregularitas, quia non est Censura apprensæ tantum, sed est vera & iusta prohibitio Superioris, cuius violatio merito puniatur irregularitate.

Ceterum in dubio iustitiae Censuræ, constat hanc servari debere etiam in foro conscientie, donec a Superiore declaratur irrita, vel tollatur. Quia in dubio favendum & obediendum est Superiori, habenti jus ferendi Censuras. Et in dubio tutor pars illi debet.

Sed an omnis Censura iniusta est etiam moralitè?

Resp. Nego. Nam iniusta est Censura, quæ non fertur ex amore iustitiæ, sed ex odio, invidia, vel vindicta privata; vel quæ ab homine fertur, accidentario iuris ordine sine necessitate prætextu, v. gr. sine trina monitione, sine scriptura, vel expresse causæ, & tamen valida est, ac licet alicui in conscientia, si post unam monitionem a legitimo Superiore ob crimen verum fertur. Nam tunc nihil essentialè deest ad eius validitatem; & accidentario deest non totius substantiam rei, nec prout deus effectum primarium. Immo rata est Censura quod prohibitionem, & servandam, etiam si fertur ob crimen falsum, sed in iudicio legitime probatum, ut dixi, & opus est absolute. Quare utraque Censura, licet iniusta, timenda est. Sententia Favoris

ex iusta, sive iniusta sit, timenda est, ait S. Greg. hom. 6. in Evang.

Nota. Ut Censura ab homine per sententiam particularem licite feratur, necesse est, 1. Ut fiat trino monitio cum suis intervalis, ita ut una præcedat aliam duorum saltem dierum spatio, c. 9. de sent. excomm. in 6. Tamen ex urgenti causa sufficit una pro tribus cum intervallis, antequam excommunicetur reus; vel etiam sine intervallis, si necessitas exigat; v. gr. Moneo resemel pro tribus vicibus, ibid. 2. Ut fiat in scriptis, & causa Censuræ exprimat, & tradaturque reo petenti exemplum huiusmodi scripturæ infra mensem, cap. 1. eodem tit.

Ad Censuram vero a iure sufficit, ut lex, seu statutum sufficienter promulgatum sit. Si tamen sit ferenda sententia, ut hæc feratur, requiritur citatio rei, & condemnatio iudicialis, nec debet infigi reo etiam convicto & manifesto, nisi prævia monitione & quidem per se loquendo trina, ex c. 26. de appellat. Quod si fit lata sententia, ut declaratur contra, requiritur, ut citata parte de crimine iudiciali constet.

Nota. Dubitans utrum Censuram aliquam contraxerit, tenetur se gerere tamquam si Censura affectus esset, donec dubium præterit deponerit, ut ad ea absolutus fuerit. Quia in dubio pars tutor eligenda est, & aliqui talis se exponeret periculo peccandi, violando Censuram actu per eam prohibito.

Quest. VI. Quinam possunt ligari Censura?

Resp. Ut quis ligetur Censura, ex communi sententia necesse est, 1. Ut sit viator, qui hie solus est capax emendationis, subiectionis & contumaciæ, quod requiritur ad subeundam Censuram. Cum autem hæretici mortui dicuntur posse anathematizari, tum anathema sumitur pro declaratione, aliquam alienum ab Ecclesie communiōe decessisse. Potest etiam mortuus excommunicari indirecte, quatenus Ecclesia potest ad aliorum terrorem precipere vivos, ut illum sacra sepultura, publicis precibus & sacrificiis privent. Dicitur vero absolvi, dum Ecclesia concedit facultatem eum sepelendi, & offerendi pro eo suffragia publica.

2. Ut sit baptizatus: quia nemo fit subditus Ecclesie nisi per Baptismum, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 2. ibi. Cum Ecclesia in nemine iudicium exerceret, qui non prius in ipsam per Baptismum januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis qui foris sunt, iudicare?

3. Ut sit rationis usi præditus, alias non esset capax emendationis capax. Impubes autem adulti possunt ligari Censura, & reipsa incurrunt excommunicationem ob ingressum in monasteria Monialium, ex Conc. Trid. sess. 25. c. 2. & ob percussione Clericorum, cap. ult. de sent. excomm. Item interdium in totum populum. Ergo etiam alias incurrunt, exceptis Censuris ab homine latis. Ebris vero afficitur Censura ob delictum in christate commisitum, & antea sufficienter prævisum.

4. Ut sit subditus ligatis, ex c. 21. de sent. excomm. Quia potestas ferendi Censuras pertinet ad jurisdictionem coercitivam, quæ non potest exerceri nisi in subditos; subiectio enim & iurisdicctio licet correlativæ. Peregrius autem delinquens in alieno territorio, incurrit Censuras ibi latis per modum statuti,

ex cap. 14. de foro competent. Quia, ut alias dixi, peregrini subijciuntur legibus territorii in quo versantur, ratione sui presentie in illo. Si vero Censura lata sit per modum sententia, non obligat nisi personas, quæ directe respicit. E contra subditus non incurrit Censuram latam per modum statuti, si contra illud agat extra Diocesim ligatis, cap. 2. de conscri. in 6. Nam statutum afficit solum territorium, pro cuius rebus gubernatione fertur, nec extra illud obligat. Secus, si Censura lata sit per sententiam vel præceptum transthoricum: nam legat. subditos extra territorium delinquentes, quia personas directe contra territorium delinquentes, ideoque illas afficit ubiqueque existant: in quo differt a statuto, quod spectat territorium, seu personas existentes in territorio. Hinc fit Episcopus Clericus peregrinus ludam alcarum prohibeat sub pena suspensivis, hic eam incurrit extra Diocesim ludens: quia nempe sententia, & præceptum immediate afficit personam, etque coherent, ubiqueque fit. Ita Suar. Sayr. Laym. Bonac. & alii communiter.

De censuris pluræ sentiu digna occurrunt in Tractatu sæpe laudato De Synodo Diocesi. Vid. lib. 11. cap. 15. in quo improbat immoderatos censuram ferendi. Cap. 46. eorum probatur sententia, qui ob levem culpam, quæ tamen ex circumstantiis sit gravis, censuras ferri posse tuerent. Cap. vero 44. demonstrat ferri ex communi sententia, grave, & enorme crimen debeat ad intelligendas censuras, necque nonnullorum opinio resillitur, qui excommunicationem præcipue vero late sententia improbare videntur. Id autem frequentibus verbis ostendit. Quod si omnium Doctorum consensu, grave, & enorme crimen requiritur ad irrogandam censuram, etiam quam vocant minoratiam, & ferendo sententia, multo sane gravior, & execrabilis esse oportet delictum, ob quod infligatur censura lata sententia, quia nimirum homo per solam legis transgressionem, nulla prævia monitione, ejusdem legis ministerio statim perstringitur. Eiusmodi censuras, præcipue vero excommunicationes late sententia nisi sunt improbare nonnulli Doctores. Godescalcus Rosenmundus Theologus Lovaniensis in suo Confessionali c. 20. eas e medio profus auferri vult, insensit. Valde inconsultum, & periculosum est, quod Episcopi in suis statutis, ceteri quoque Iudices tam faciles sint in multiplicando censuras; unde expellens esset, ut etiam inquit Gerson, ut omnes Constitutiones sententia excommunicationis late sententia in iure vel statuti contentæ, quarum usus nullus est, aut plus obest quam prodest, expresse revocatione cassarentur in provinciis, & Diocesis, & in Ecclesia universali. Expediens etiam esset, ut nulla excommunicationis sententia ferretur de facto a iure, vel iudice, neque pro presenti, neque pro futuro, nisi pro manifesta contumacia, quæ quis ostendit, se non paratum audire Ecclesiam. Verum hæc Godescalchi assertio, quæ parte omnes excommunicationes late sententia tanquam perniciosas deleri & abrogari vult, ad hæc est communem enim Ecclesie usum condemnat. Concilio, Summas Pœnitentia, omnesque Ecclesiarum Præsules tacite carpi. Neque eidem adhibetur, quem citas, Gerson: hic quidem loc. cit. totus est in explicando, quæ ratione excommunicatio

nis vinculo ipso facto tretratur, qui ex mera ignorantia, quamquam culpabili, aut infirmitate, peccatum committit, est ceteroquin contumax non sit, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim probato facto, vel confesso ferri iuris sententia, & eandem publicitate, non de iudi. Canones est, sed paratus sit esse correctioni Ecclesie, & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit (col. 49.) eas excommunicationes late sententia, tantumdem Operari, ut absque processu alio iudiciali, aut nova Constitutione, possit Injux statim

retrahant? Nohne? hac species erat severissima excommunicationis? Et tamen hanc relaxasse fuisse ipso facte inquam. Et plures deponerat doctissimos Moros de Penit. lib. III. c. 27. 28. & 29. Et si quod ex plurium Conciliorum decretis, occulte etiam relaxat ab omni etiam civilium Fideiium consortio segregantibus. Siquidem Concil. Turanense I. anni 451. can. 8. (collect. Hard. Tom. II. col. 795.) decrevit: Si quis vero post acceptam penitentiam, sicut canis ad vomitum suum, ita ad secularis Illecebras, derelicta quam professus est penitentiam, fuerit reversus, a communione Ecclesie, vel a communione Fideiium extraneus habeatur. Concilium Pictavinum (collectio Harduin. tom. II. col. 792.) tenet: Penitentes quoque, qui susceperant publice penitentiam intermitterit, & ad prioris erroris consuetudinem revoluti, vite se seculari conversatione reddiderit, non solum a communione Dominici Sacramentorum, sed etiam, a convivio Fidelium submovendi. Concil. Aurelianense I. anni 511. can. 11. (collect. Hard. tom. II. col. 1010.) de his aut qui susceperat penitentiam religionem sine professionis oblii ad secularia relabuntur, placuit eos & a communione suspendi, & ab omnium Catholicorum convivio separari. Quare, quod Siricio Papa epist. 1. ad Nimerium Tarracensem Episcopum c. 5. (collect. Hard. t. 1. col. 648.) relaxasse permiserit, ut sola intra Ecclesiam Fidelibus caritate iungantur, & sacre mysteriorum celebrantia, quavis non merentur, interit, & a Dominicis autem mensa convivio segregentur: id ex mera indulgentia, & communis legis relaxatione factum existimat Morinus cit. c. 19. Ad hoc Auditor operis de vita contemplativa (quem alii Prosperum Aquitanicum, qui medio seculo v. scripti, alii Julianum Pontarium, qui eodem seculo labente floruit, fuisse contendunt, lib. 7. c. 7.), diserte affirmat, ex etate Clericorum grave aliquod facinus occulte admittentes, statim in foro conscientie, & coram Deo in suspensione incidisse, quam Alaspinaus, observ. lib. 1. c. 2. & Sucer Theaur. Ecol. tom. 3. pag. 601. pro quadam excommunicationis specie habitam non immerito notant: At, quippe Pontemum, si qui in aliquo gradu Ecclesiastico constituit, aliquid occulte crimen admittit, ipsi se vana perfusio decipiant, si eis videbitur propterea communicare, & officium suum implere debere, quod homines occultatione sui criminis fallunt... qui autem ea commiserint, & ideo proderet metuant, non sententiam iuste excommunicationis accipiant, sine causa communicant immo vero dupliciter contra se in animi Divinæ indignationis exaggerant, quod & hominibus innocentiis fingunt, & contempto Dei iudicio abstinere se ab altari propter homines erubescunt.

7. Quod si hec non dum satis esse videantur ad probandum, Majoribus nostris iniuriam non fuisse motem decernendi censuras late sententia, alia ratione proferemus antiquissima, & certissima ejusdem rei monumenta. Notant omnes viri docti, tres olim fuisse species excommunicationis: majoris, ad qua sola in presens res, et prima dicebatur Excommunicatio simplex: Altera Anathema: Tertia Marana-

tha id est, qua sequenti mentio occurrat in Annaliibus S. Benedicti conscriptis a Patre Mabillon. tom. IV. in appendice. In historia Lotharingie, Godefr. tom. II. p. 3. pag. 290. Et in nova editione glossarum Caroli Dissertat. tom. IV. in verb. Maranatha. Simplex excommunicatio, & anathema in hoc differant, inter se differant, quod illa sola verbo proferretur, anathema vero pronuntiatione, cuius quadam solemnitate, pluribus adhibitis precantibus, que apte forent ad operandum secretatim sceleris enormitatem Maranatha autem hoc anathema adhibetur, ut excommunicatus solius Dei iudicio restitui ab Ecclesia communione separatus remaneret, indoretur usque ad adventum Domini seu ad diem iudicii, quod ex ipsa nominis symbolica elucit Augustinus (apud Suarez. de censuris disp. 8. sect. 2.) explicari Patres Concilii Tolentani IV. statim allegandi. Jam vero antiquissima Synodus Garinensis, paulo post Nicenam habita, omnes suorum viginti Canonum transgressores anathemate percussit, bis verbis: Anathema sit collect. Hard. tom. 1. col. 282. &c. quibus sententiam latam importari nemo facile inficiabitur. Patres autem Concilii Tolentani IV. habiti anno 638. cui Episcopi huius interfuere, (c. 72. collect. Hard. tom. III. col. 594.) Anathema, Maranatha in epi pronuntiant, qui adversus Regnum, vel Regem contraverint, in qua bene formidandam sententiam ter repetitum proferant. Hoc etiam tercio acclamamus dicentes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hispanie populis, quilibet meditatione, vel studio Sacramentum fidei iure, quod pro patrie salute gentique Gothorum statui, vel incoluntate Regie poteritis pollicitus est, violaverit, aut Regem nec attraxerit, aut potestate Regni exierit, aut presumptione tyrannica Regni saltitium usurpaverit, anathema sit in conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi: atque ab Ecclesia Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Christianorum alienus, neque partem Iustorum habeat, sed cum Diabolo, & Angelis ejus, aeternis suppliciis condemnatur una cum eis, qui eadem conjugatione nituntur: ut par pena peccationis confringat, quos in perniciem prava fides copulat. Et ideo si placet omnibus, qui adesset, hac tertio reiterata sententia, vestra vocis eorum consensu firmate. Ab universis Clero, vel populo didimus: Qui contra hanc nostram definitionem presumpserit, Anathema, Maranatha; hoc est, perditio in adventu Domini fidei, & cum Iuda Seniothi partem habeat, & ipsi, & loci eorum. Amen. Eandemque anathematis sententiam eodem ritu, ac usum fere verbis in eodem Regni, & Regis predicatione denovo latam legitur in Concilio Tolentano XIV. an. 633. (cap. 20. eod. Tom. III. collect. Hard. col. 1081.) Qui autem predicta sententia ritum, quo tribus vicibus, veluti trium monitionum loco, fuit repetita, confederat, multoque magis si illorum verborum Anathema sit in conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi, vim & efficaciam attentius expendat, minime dubitabit, Patrum mentem fuisse, excommunicatione late sententia percellere, quosque importunum in Patriam, aut Regem rebellionem incitarent.

4. Non itaque recenter adveniens, nec primo decem Ecclesie seculis ignota profus fuerunt excommunicationes late sententia, sicuti sibi finxit verumque Ecclesiasticarum minus peritis imposuit Van-Elsen, ut illarum usum improberet, easque parvi faciendas suaderet, quod certe alibi non obscure innuavim.

Quest. VII. Quam possunt ferre Censuras? Resp. Omnis et solus Superior Ecclesiasticus habens in foro externo jurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Ex Matr. v. 6. Quocumque ligaveris super terram, erit ligatus & in caelis; & Matr. 18. Quicumque alligaveris super terram, erunt ligati & in caelo &c. Ubi Prelatis Ecclesie, Apobolorem successores, dat potestas omnis expediens ad bonum animarum, & reum Ecclesie regimen, ad quod pertinet potestas non solum ferendi leges, sed etiam coercendi, corrigendi & puniendi rebelles ac contumaces, eoque privandi bonis communibus.

Ordinariam potestatem ferendi Censuras habet Papa, & Concilium generale in omnes baptizatos, Episcopus in suos Diocesanos, Concilium Provinciale in suam Provinciam. A Papa habent Superiores Ordinum, saltem Generales & Provinciales, vel etiam Superiores locales secundum cuiusque Constitutiones, non item Parochi. Delegatam habent omnes & soli Clerici, quibus fuit legitime concessa ab habente ordinariam: Pœmibus autem saltem iure Ecclesiastico est illam ex jurisdictionis spiritualis, ideoque Censuras ferendas.

Quest. VIII. Quam possunt absolute a Censura?

Resp. 1. Censura ab homine, vel quavis alia reservata, non potest tolli, nisi ab eo qui eam tulit, vel ab eius superiore, aut successore, vel delegato: quia ejus est absolvere, cuius est ligare. Archiepiscopus autem non potest a Suffraganeorum censuris absolvere, nisi in casu appellacionis, aut visitationis.

Ab excommunicatione non reservata, nec ad forum contentiosum deducta potest absolvere quilibet Sacerdos habens potestatem absolvendi peccatis moralibus ex consuetudine recepta, & ex cap. Nuper, de sent. excomm. ibi: Quia conditor canonis ejus absolutorem sibi specialiter non retinuit, ex ipso concessisse videtur alii relaxandi. Excommunicatio autem a iure non est reservata, nisi reservatio exprimitur in Canone vel statuto. Suspendio vero & interdictum saltem locale, & generale personale ex communi sententia censentur reservata Superiori, ita ut nullus Sacerdos possit ab eis absolvere sine potestate a Superiore accepta. Sunt tamen, qui dicunt, Confessarium posse ex concessione Ecclesie absolvere a suspensione, & interdicto particulari, cuius non est conficius penitens, & ad hoc valere formulam usitatum.

Delictum occultum est, ut Doctores communiter hic explicant, quod nec famulosum est, nec publicum notum, quoniam per plures testes probari possit; quando vero delictum occultum censetur notorium notoriæ juris vel facti, vide dicta de Jur. & Fur. part. 3. cap. 1. & num. 2. Si in foro ipso contentioso reus ipse a delictis se falsis etiam a iure rationibus, aut probationibus sufficienter purgante Theol. Mor. Tom. III. P. II.

verit; poterit etiam per Episcopum, aut ejus delegatum absolvi, ut communis fœdus Doctorum sententia.

Resp. 2. Ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. Episcopi possunt absolvere subditos fœsus ab omnibus censuris, etiam Papæ reservatis, contractis vel delictum occultum, nec deductis ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario. Possunt etiam absolvere ab omnibus aliis hœditis, quibus non est possibilis moraliter recursus ad Papam, ut sunt mulieres, pueri, senes, infirmi, & alii, quorum est legitimum impedimentum, c. 13. & c. 58. Excomm. Si tamen impedimentum non sit perpetuum, juramentum ab abolventis exigatur, quod cessante impedimento ad Papam aut ejus Legatum recurratur. Ibid. Quod si non recurrant, recidunt in similem Censuram, c. 22. de sent. excom. in 6. Sed aliquid dicunt hanc obligationem abrogatam esse in Gallia, & aliis locis a Roma valde remotis.

In Bulla, que quotannis de Cœne Domini renovatur, prohibetur, ne quis absolvat a causis in ea contentis, nisi tantum in mortis articulo confitit, & præstita prius de stando mandatis Ecclesie, & de satisfaciendo cautione, etiam prætextu quancumque facultatum per cuiusvis Concilii decreta concessarum. Utrum per hæc verba Bullæ Cœne derogatum fuerit facultati illi, Episcopis a Tridentino sess. 24. c. 6. concessa, quoad causam in Bulla Cœne contentos (nam de ceteris Papæ reservatis extra dictam Bullam, nullus negat vigere adhuc vs Tridentini) antequam perierit Theologi. Alii affirmant: quia verba illa Bullæ, non obligantibus cuiusvis Concilii decretis, non possunt respicere, nisi facultatem a Tridentino Episcopis concessam absolvendi a causis Pontificiis occultis, cum in illo alio Concilio ea fuerit concessa. Insuper addunt maximum pondus huic negativæ facultatis opinionis accedere, ex proficua thesi ab Alex. VII. Sententia asserens Bullam Cœne prohibere absolutum hereticis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, an. 1619. die 18. Julii in Consistorio Sacre Congregationis Cardinalium visa & tolerata est. Sed alii negant: quia 1. nunquam intelligitur derogatum Concilio generali, nisi de illo fiat specialis & expressa mentio, cap. fin. de Cappel. Monach. Sed in Bulla Cœne non exprimitur Tridentinum. Ergo &c. 2. Quia potestas, quam habent Episcopi in casu occultis Bullæ Cœne ex decreto Tridentini est certa, revocatio autem dubia. Non fuit ergo Episcopi certo iure privandi ab huiusmodi revocationem, sed potius in juris possessione conservandi. Ad damnam secundam partem propositionem reputant, damnam ab Alexandro VII. propositionem reputant, nolens Pontifex per illam hypotheticam propositionem; quod scilicet de facto visa, & tolerata esset, novum addere pondus sententie illi opposite, sed illam relinquere in sua probabilitate.

Resp. 3. In Jubilæis solet ampla portia circa censuras, & calus reservatos concedi. Circa quod observanda sunt sequentia.

1. Quando conceditur facultas generalis absolvendi a censuris Papæ reservatis etiam in Jubilæo, non idco

ideo datur potestas absolvendi a censuris contentis in Bulla Coenae, ubi illa riget, nisi specialiter exprimat: quia haec sunt specialiter reservata. Specialia autem non continentur in concessione generali, nisi exprimentur.

Ex mandato Clementis VIII. Sacra Congregatio Cardinalium decretum edidit, declarans in generali concessione absolvendi a Censuris Papae reservatis, non intelligi casus contentos in Bulla Coenae, neque casus specialiter intra Italiam ipsi Pontifici reservatos, nisi specialiter exprimentur. Horum casuum indicem habet cap. 3. art. 3. de Penitentia. Ex communi sententia, concessa facultate absolvendi a casibus Bullae Coenae, non intelligitur concessa facultas absolvendi ab haeresi, quibus de ea non fit specialis mentio, quia haeresi habet strictissimam, & specialissimam reservationem. Vide ea, quae diximus in tractatu de Fide.

Quaest. Num sint alii casus Summo Pontifici reservati?

Resp. Benedicti XIV. Const. incipiente Sacramentum Penitentiae, Summo Pontifici reservavit absolutionem Sacerdotis confessionem excipientis complicit in peccato contra sextum preceptum. Item absolutionem calumniatorum, quoad sollicitationem in confessione, ibidem, ac demum a Censuris, in quas includuntur homines ob merita sua super elemosinis Misericordiam Constitit. incipien. Quarta, de quibus iam distinximus propositis in locis. Praeterea ultra supra recensitos casus, Urbanus VIII. Constit. Excois Nobis, Censuram tulit in eos, quae Sacrorum Romanae ferretur, quod foveare tenentur, violaverint, & quia Minores Penitentiarum absolvere nequeunt. Idem Pontifex Const. incipien. Inscrutabilis, excommunicationem decrevit in eos, qui mediis superstitiosis inquirant super Christianam Republicam, ac Apostolicam Sedis statu, ac de vita, & morte Romani Pontificis ejusque sanguineorum, usque ad tertium gradum, sive id per seipsos faciant, sive per alios; quos quidem excommunicatio reservata est etiam respectu Summi Penitentiarum, excepto tamen casu sanguineorum; eaque comprehendit etiam recipientes divinationes hujusmodi, sive iudicia, illique utentes, vel alios communicantes. Rursus tractans de electione Romani Pontificis, vivente adhuc eodem Pontifice, in excommunicationem soli Romano Pontifici reservatam incidunt. Denique in excommunicationem ita reservatam incidunt casus reservati in Bullis Gregorii XV. Aeterni Patris, & Urbani VIII. Ad Romani etc. ob non servatam formam electionis Papae, quibus addi possunt casus, quos continet Constit. S. Pii V. Si de proterendis, contra offensentes personas sive ministros Inquisitionis, ex altera Const. Regularium, ejusdem Pontificis, incidunt in excommunicationem reservatam, & quia Minores Penitentiarum absolvere nequeunt Regulares introducetes in eorum Conventus mulieres ob inhonestos usus.

Quaest. iterum. Utrum detur aliquis casus Pontifici reservatus sine censura?

Resp. Unum recenseri casum qui sine censura ulla Romano Pontifici reservatur, scilicet, qui dolum accipit a Regularibus excedens summam futurorum

decem, in casum incidit reservatum Summo Pontifici, etiam nulla id Ecclesiastica censura ventum est. Reservatio cadit tantum in recipientes, non vero in donantes. Vide Constit. Urbani VIII. Nuper a Congregatione; ad hujusmodi casum nequidem Penitentiarum Summus absolvere potest, quoadvisque saltem realis restitutio facta non sit.

Nota. Clemens XI. die 12. Maji 1721. decretum edidit, quo prohibet ne ullus Confessarius sive Regularis sit, sive Secularis Romae resident, absolvere ullo modo audeat, etiam in foro tantum conscientiae publicam violationem clausurae Monialium ad malum, sive inhonestum finem, publicam Presbyteri officionem, publicam violationem immunitatis Ecclesiasticae in terminis Constit. Gregorianae Const. alias nonnulli; imo & occultam etiam hanc violationem, si publica auctoritate conigerit.

2. Qui habet potestatem absolvendi a casibus Papae reservatis, habet etiam potestatem absolvendi a Censuris eidem reservatis: quia casus non sunt reservati Papae, nisi ob censuram annexam. Qui autem potestatem obtinuit circa casus Episcopo reservatos, non potest idcirco a Censuris Episcopo reservatis absolvere; quia cum soleant Episcopi aliquoslibet casus reservare nulli Censurae annexos, inde fit, ut casus reservati, & Censurae Episcopales sint duas res distinctae, nec unum in alio includatur.

3. Absolutio in Jubilaeo data recte disposito, habenti intentionem illud lucrandi, & implendi condictiones, est postea sua negligentia, vel ad aliud impedimentum non lucratur, tollit Censuram, & reservationem. Quia absolutio tunc absoluta, non conditionata, ut constat tum ex verbis & intentione absolventis, tum ex potestate absolvendi a Censuris & casibus reservatis, quae non pendet a conditione, quod poenitentis re ipsa lucrabitur Jubilaeum; sed datur simpliciter & absolute pro tempore Jubilaei respectu poenitentium volentium illud lucrari. Secus, si confessus sit sine intentione supra dicta. Quia haec potestas datur solum in ordine ad Jubilaeum: nam Pontifex non intendit dare potestatem absolvendi a reservatis, nisi respectu eorum, qui volunt sincere Jubilaeum consequi, adeoque opera praescripta implere. Unde debet postea a Censuris, & peccatis reservatis absolvi ab eo, qui potest extra Jubilaeum.

Dixi: recte disposito, nam licet gratia non conceditur nisi vere contritis.

Resp. 4. In articulo mortis omnes Sacerdotes quotlibet poenitentes a quibuslibet peccatis, & Censuris absolvere possunt. Ita Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. Multi tamen putant, hoc esse restringendum ad Censuras, quae obstant saecpenti Sacramento, & sepultura Ecclesiastica, ut excommunicationem, & interdictionem, non autem suspensionem: quia haec facultas conceditur, ne hac occasione aliquis periat, ibi Ergo, inquit, Ecclesia non intendit dare omnibus potestatem absolvendi ab iis, quarum occasione non impediretur consecutio gratiae, qualis est suspensio ab ordine, officio, vel beneficio.

Porro Sacerdos debet prius eorum obligare ad restitutionem debitam, vel si non possit tunc restituere, ad ea onerandos haeredes suos aut publico; aut si

neu

neutrum possit, ad jurandum se satisfacturum, cum primum poterit.

Item Sacerdos, qui extra articulum mortis non habet potestatem absolvendi a Censuris, monere debet moribundum, ut, si convalscat, se sistat & submittat Superiori sui poena reincidentiae, hoc est incurrendi in similem Censuram, cap. 22. de sent. excom. in 6. & hoc onus sistendi se Superiori debet ei sub juramento imponi, ex cap. 58. de sent. excom. Quod exigitur a poenitente, non ut iterum absolvatur, cum valide fuerit absolutus, sed ut Superiori correctionem ac remedia idonea adhibeat, & satisfactorem imponat, prout jubeat. Nominis Superioris hic intelligitur quis habens potestatem ordinariam aut delegatam absolvendi a Censuris extra periculum mortis.

Huc spectat Constit. Benedicti XIV. incipiens Apostolica indulta, in qua decernitur, eos qui ex indulto Sedis Apostolicae possunt sibi eligere Confessarium ex approbato ab Ordinario, a quo a reſervatis criminibus, & censuris absolvi possunt, non potest alium Confessarium eligere nisi approbatum ab Ordinario illius loci, in quo confessio peragitur. Ita videlicet ut si in aliquo indulto, tam Secularibus, quam Regularibus reſervatis sacraliter eligendi Confessarium ab Ordinario loci approbatum: tunc Confessarium vigore talis concessionis, sive a Seculari, sive a Regulari poenitente ad audiendam eorum reſervatarum confessionem electus, nullatenus hujusmodi confessiones audire valeat, nisi ab Episcopo Diocesano, & Ordinario loci, ubi confessio excipienda est, ad confessiones approbatus, & deputatus existat: quae uterque alia approbatione, tam illius generis, quam uterque Innocentius, Praedecessores, declararunt non suffragari, quam ea, si de Regularibus agatur, quae a solo proprio Regulari Prelato obtenta foret, minime suffragante. At Innocentius XII. & XIII. declaraverunt, non posse Sacerdotem, qui ab Episcopo limitatam facultatem obtinuerit, vel quod Sacramentum Penitentiae administraret extra tempus, vel locum, vel genus personarum ab ipsi Episcopis praescriptum; sive Confessarii electi fuerint vi Bullae Cruciatas, sive ex quocumque alio privilegio. ... nec eis suffragari, quod approbati alias fuerint ab Episcopo, qui aliquando loci, in quo confessiones audienda sunt Ordinarius fuerit, sed talis non amplius existat etc.)

Quaest. IX. Quomodo notanda sunt circa absolutionem a Censuris?

Resp. Sequentia. 1. Quamvis cessante contumacia, & reo converso, Superior debeat absolvere a Censura, cum sit poena medicinalis; tamen Censura re ipsa non tollitur nisi per absolutionem, ex Matth. 18. Quocumque ligaveritis super terram, erunt ligatae in Caelo, scilicet donec solveritis. Ex c. 18. & aliis de sent. excom. Nam non potest Censura dissolvi, nisi ex auctoritate, quae contracta est. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem: Quoad forum conscientiae, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant Censurae. Nam est contumacia sit causa Censurae, non est tamen causa durationis ejus: sicut culpa est causa poenae, & tamen haec durat sub

2. Absolutio a Censuris ex natura rei non requirit certa verba, cum non sit Sacramentalis, sed potest dari valide per quaelibet signa illius sufficienter expressiva. In foro tamen externo servanda est forma in Ritualibus praescripta. In foro conscientiae adhibeatur haec formula pro excommunicatione: Dominus deus Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius absolvo te a vinculo excommunicationis, quam incurristi propter tale factum, & ergo heresim, & restituo te communioni & unitati Fidelium, & Sanctis Sacramentis Ecclesiae, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Pro suspensio: Ego absolvo te a vinculo suspensionis, quam propter tale factum incurristi, & restituo te executioni Ordinum, & officiorum tuorum, vel beneficiorum, in nomine Patris etc. Pro interdictione dicitur: A vinculo interdicti, quod etc.

3. In dubio Censurae contrae dari debet absolute cautela, sic: Absolvo te a Censura excommunicationis, si tam incurristi ob tale factum. Immo etiam nulla sit suspicio Censurae contrae, datur absolute absolutio a Censuris ante absolutionem a peccatis ad vitandam irreverentiam, si forte poenitens occulta Censura affectus sit, hoc modo: Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis & interdicti, in quantum possum, & tu indiges. Deinde. Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris etc. Ritualis Rom.

4. Valida est, licet illicita, absolutio ab habente potestatem ordinariam data abenti, vel invito & male disposito, quia censura est solum poena, quae potest a Superiore ad libitum valide auferri.

5. Qui plures Censuris est adstrictus, potest absolvi ab una, remanentibus aliis etiam similibus, c. 27. de sent. excom. Nam inter eas non est necessaria connexio. Potest autem quis subijci criminis Censuris etiam ejusdem speciei ob plura crimina, ex eod. cap. vel ob idem plures commissum: nam plura delicta possunt pluribus poenis ejusdem rationis puniri. Sic qui excommunicationis ob persequendum Clerici, plures alias excommunicationes incurrit, si plures eundem Clericum vel alium percutiat.

6. Potest dari a Superiore absolutio ad reincidentiam, hoc est, sub certo onere, quo non impleto intra tempus praefinitum, Censura reinviviscit, seu delinquens similem Censuram contrahat. Item potest dari pro certo tantum ad ea & tempore, quo transacto, Censura habet omnem suum effectum, vel sub conditione de futuro libero, cum sit adus jurisdictionis extreme, qui pendet a voluntate Superioris, quamvis hoc ordinarie non expediat nec fieri debeat, cum non fit in Ecclesia usu receptum.

7. Dum aliquis est excommunicatus ob injuriam aut scandalum, in neutro foro licet eum absolovere, nisi prius satisfecerit parti, & scandalum subsulerit: aut si non possit, debet prius dare idoneam cautionem, quod satisfaciatur poena primum. Quod si poenitentia non satisfaciatur, cum primum commode poterit, excommunicationem denuo contrahit, c. 22. de sent. excom. in 6.

8. Si is, qui Sacerdoti potestatem absolvendi a Censuris habenti bona fide confiteretur, absolvatur

1

pecc

peccatum, cui Censura annexa est; secundum multos tollitur Censura, modo Censurarum absolutio fit terminis generaliter data. Nam tunc Confessor utitur generaliter facultate absolventi ab omnibus Censuris, quam habet, vultque omnes auferre quantum potest.

9. Qui absolutus est tantum in foro conscientie a Censura notoria, ita se gerere debet exterius, ac si non esset absolutus; potestque conveniri coram Iudice, & ab eo cogi ad subdam omnem penam Censurae annexam. Quia absolutio data tantum pro foro conscientie non habet effectum nisi coram Deo.

10. Invalida est absolutio per vim, vel metum iniustum extorta etiam a tertio, imo extorquens contrahit excommunicationem, cap. unic. de iis que vi & c. in 6. ex Conc. gener. Lugd. Item nulla est, si extorta fit per dolam versantem circa causam finalem: quia Superior non vult absolvere nisi ob causam sibi propositam; qua tunc non subsistit, nec proinde subest voluntas absolventi: nam sublatum motivo seu objecto formalis voluntatis, non est volitio.

C A P U T I I.

De Excommunicatione.

Quaest. I. Quid & quotuplex est?

Resp. Excommunicatio est Censura per quam baptizatus privatur communione Ecclesiae, seu bonis quae sunt communia inter fideles, quaeque pendunt a potestate & dispensatione Ecclesiae; uti sunt Sacramentorum receptio & administratio, Ecclesiae suffragia, divina officia &c. Duplex est, maior, & minor.

Excommunicatio maior, quae sola venit nomine excommunicationis simpliciter, cap. 19. de sent. excom. est Censura, quae quis privatur bonis communibus Ecclesiae, & eius dispensationi subiectis, & abscinditur a corpore Ecclesiae, iuxta illud Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus. Unde est poena gravissima, quae poena in Ecclesia nulla est, ait S. August. leg. de corr. & grat. c. 15.

Excommunicatio minor est ea, quae privat ex parte, seu aliquibus tantum bonis communibus Ecclesiae, nempe receptione & administratione licita Sacramen-

torum, & passiva electione ad dignitates ac beneficia. Haec contrahitur solum ob communicationem culpabilem, etiam in civilibus, cum excommunicatio non tolerato, c. 7. de sent. excom. in 8. ex Conc. gener. Lugdum. Et Sanchez dicit, omnes sentire eam ob peccatum veniale contrahi. Qui tamen cum eo communicavit in crimine criminoso, id est, ob quod contra eam est Censura, contulim, auxilium, vel favorem impendendo, incurrit excommunicationem maiorem, cum facientem & consentientem pari poena censuratur, cap. 19. de sent. excom. A minore excommunicatione absolvere potest quicumque potest a mortali culpa, cum non sit reservata, ex cod. cap. Quasi. II. Quinam sunt excommunicati vitandi?

Resp. Olim omnes erant vitandi. Sed jam ex Constitutione Martini V. Ad evitanda a Concil. Constantiensis, telle S. Antonino approbata, & jam pridem ubique observata, atque ex usu praesentis Ecclesiae, ii solum sunt vitandi, qui per sententiam Iudicis Ecclesiastici nominatim declarati sunt excommunicati, & publice denuntiati; item notorii percussores Clericorum, hoc est, ii quorum percussio publica, nulla potest tergiversatione clari, nec ullo juris suffragio excusari, licet non sint denuntiati. Equidem iuxta Conc. Basiliense sess. 20. & Bullam Leonis X. de concordatis approbatam a Conc. Lateran. V. vitandi sunt etiam omnes, quos notorie in excommunicationis sententiam contulerit incidisse. Sed ex consuetudine praevalet Bulla Martini V. quae quidem (*) non exeat in actis Conc. Constantiensis, sed refertur a S. Antonio 3. p. tit. 25. c. 2. Unde excommunicati alii sunt tolerati, quos scilicet fideles non tenentur vitare, & alii non tolerati, quos tenentur vitare, nempe nominatim & publice denuntiati, vel notorii percussores Clericorum: Varii Doctores Galli dicunt, publicum Clerici percussorem in Gallia vitari non debere, nisi accesserit sententia, quae declarat injustus Clerici percussor: quia secundum legem vel consuetudinem regni ad notorietaem facti criminosa requiritur declaratoria iudicis sententia.

Quaest. III. Quinam sunt effectus excommunicationis maioris?

Resp. 1. Cum excommunicatus abscondatur a corpore Ecclesiae, ut docent Patres, & ipse Christus his verbis: Sit tibi sicut ethnicus, ita ut non jam ue membrum Ecclesiae, sed tamquam ethnicus tractandus sit, privatur omni iure, quod ei competeat tamquam membro Ecclesiae, omnibusque, quae fidelibus, ut membris Ecclesiae competunt.

Resp.

(*) De hac Martini V. Constitutione ita communissime asseritur, etiam ab erudito Adnotatore Antoniana Summae, splendida Editione Veronensi nuper decurata. Et revera frustra ea quaritur in Conciliorum collectionibus, ne dempta quidem Labbea praereligis superstantibus exacta. Nihil tamen minus eadem in Actis Conciliorum reperiri hodie aegre licet. Siquidem Cl. P. Franc. Harduini collector spicuarum, quae fuerunt manus metentium, vestigia sua collectioni Conciliorum Regiae Maxima

ipsam inseruit (Tom. 8. pag. 822. Edit. Parisi. Nimirum ex MSS. Casareis, & Brunsciro. produxit Martini V. Papae, & Germaniae Nationis concordata in Concilio Constantiensis, novem paragraphis constantia, quorum septimum est (N. VII.) De non vitandis excommunicatis, antequam per iudicem fuerint declarati, & denuntiati: atque ipsissimam Constitutionem Martini V. a S. Antonino descriptam complectitur.

Resp. 2. Excommunicationis maioris septem sunt effectus: nam excommunicatus etiam toleratus & contritus 1. privatur communibus Ecclesiae suffragiis, scilicet sacrificiis, orationibus, indulgentiis: ita ut non liceat Sacerdoti tamquam Ecclesiae Ministro, & nomine Ecclesiae pro illo sacrificium, nec preces in faciendo, nec horas canonicas offerre, quae fit pro illo licet, non ei proficiunt, ex cap. Sacris de sent. excom. & c. cap. Audi & c. cap. Omnis 11. q. 3. Nam Ecclesia hoc ipso quod privat aliquem communibus suffragiis, prohibet ne pro illo applicentur.

Porro per communia illa suffragia intelliguntur spiritualia quaedam subsidia, quibus Ecclesia suffragatur suis membris, sive in ordine ad satisfactionem pro poena temporali, sive in ordine ad impetranda aliqua bona praesertim spiritualia, vel quae ad illa juvent, revocanturque ad sacrificium Missae, & ad orationes, & Indulgentias; potest tamen quisvis privatus preces & sacrificium, & alia opera nomine privato, seu tamquam persona privata pro eo offerre, quia haec sunt suffragia privata. Item secundum multos licet Sacerdoti tamquam personae privatae in Memento pro eo mentaliter orare, sed non per orationes, quae Ecclesiae nomine pro eius membris dicuntur, nec ut Minister Christi; nemini enim licet Ecclesiae suffragia etiam proterolator offerre, alioqui tolleretur praecipua poena, & ratio excommunicationis; & quia Constitutio Martini V. nullum favorem tolerans concedit Ergo ii, ut antea, excluduntur a suffragiis Ecclesiae.

2. Privatur receptione & administratione Sacramentorum, ita ut mortaliter peccet, si aliquod recipiat, vel sine necessitate & non requisitis admittit. Quia ageret contra prohibitionem Ecclesiae in re gravi ad religionem pertinente, ex c. 59. de sent. excom. & c. 4. & 6. de Clerico excom. Unde non potest absolvi a peccatis, nisi prius fuerit ab excommunicatione absolutus.

Item ei non licet sub mortali interesse Sacro, aut divini officio, cap. Alma de sent. excom. in 6. Quod si facile possit absolutionem a Censura sibi comparare, & non conetur, omisso Sacramentorum Poenitentiae & Eucharistiae, imo & Missae, non urget praecipuum, etiam si culpam mortalem impurabitur, quamvis in tali statu teneatur ab illis abstinere. Quia lex praecipiens aliquid, praecipit etiam media ad illud necessaria, saltem non valde difficilia, qualis est Censura remota, ad quam aliunde tenetur. Potest tamen concionem audire, c. 24. de sent. excom. sed finita concione tenetur recedere, ne cum aliis communicet.

Si autem sit obligatus ad horas canonicas, tenetur eas solus recitare, non quidem ut persona publica & ab Ecclesia delegata, cum sit ab eius corpore abscissus saltem iure, si sit toleratus, sed ut persona privata: par enim non est, ut quis commodum ex suo delicto percipiat. Praeterea excommunicatio, cum sit poena, non debet obligationem & onus auferre, & inmutabilitatem conferre. Sed ei non licet adhibere solidum, nam omnis communicatio cum alio est ei prohibita praesertim in orationibus, nec ei licet dicere: Dominus vobiscum, quia haec verba significant publicae personae sacram cum populo communicationem,

quae ei interdita est: quare ejus loco debet diciere: Domine excudi orationem meam &c.

3. Est inhabilis ad dignitates & beneficia accipienda, ita ut resignatio, electio, praesentatio, collatio, permutatio, & quaelibet alia beneficii provio facta in favorem excommunicati etiam tolerati, & acceptatio sit nulla, c. 7. de cleric. excom. Item est inhabilis ad pensionem clericalem, nam communione Ecclesiae privatus, est incapax recipiendi bona Ecclesiae dispensationi commissa. Idque constat ex usu & stylo Curiae: nam in literis Pontificis apponitur absolutio ab excommunicatione ad hunc effectum. Quare qui in excommunicatione obitum beneficium aut pensionem clericalem non potest percipere fructus, & si perciperit, tenetur eos restituere; nec potest tale beneficium permutare, aut resignare in favorem. Quia nullum jus ad beneficium, pensionem & fructus habet, cum equinodum collatio sit nulla. Idque, licet ignoretur excommunicatio; quia ignorantia invincibilis, licet excuset a culpa, non tamen facit actum validum, qui erat alias invalidus: nam actus non validum potest esse validus sine omnibus requisitis ad ejus valorem.

Imo excommunicatus, quamvis beneficio ante obtento non privetur, & ideo ad horas obligatur ratione illius, potest tamen eo privari, & non facit fructus suos, durante excommunicatione, ideoque eos omnes ac distributiones restituere tenetur ante omnem sententiam. Ita Covarruv. Suarez, Toletus, & alii multi ex c. 51. de appellat. ibi: Illi revoemus ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiae communito denegatur. Haec autem privationem ipso facto latam esse, docet valde communis sententia: tum quia vox subtrahuntur, significat factum ex vi Censurae, non praecipuum de imponenda illa poena: tum quia haec privatio fructuum equiparatur illi privationi communions Ecclesiae; nec suspenditur per appellationem ab excommunicatione, ibid. Ita Suarez.

4. Privatur omnis spiritualis jurisdictionis usu, ita ut peccet mortaliter, si audierit, Censuras vel leges ferat, & dispenset, conferat beneficia, ad ea eligat, instituat, praesentet &c. cap. 24. de sent. & re judic. Tamen actus jurisdictionis, si toleratus sit, sunt validi ob bonum commune, ex constit. Martini V. cir. ubi dicitur posse ab excommunicatis toleratis recipi sacramenta.

5. Excommunicato etiam tolerato interdicuntur omnis communicatio cum fidelibus, c. 28. 29. & 59. de sent. excom. & c. c. Alma, hoc vit. in 6. & c. 2. de except.

Primo quidem in rebus sacris, ut in Missae sacrificio, & aliis divinis officiis, quo nomine comprehenduntur horae canonicae, omnis oratio publica, processio, benedictio, aliaque similes actiones sacrae, quae solemniter fiunt ex institutione Christi vel Ecclesiae, aut proprie sunt alicujus ordinis clericalis.

Quod si excommunicatus in Ecclesia divinis officiis interit, si toleratus sit, non debet intermittere officia, quia non est vitandus. Si vero fit nominatim denuntiatus, movendus esse celebrante ut exeat. Quod si non patet, incurrit novam excommunicationem Papa reservatam, sicut & alii, qui prohibentur ne exeat, Clement. 3. de sent. excom. & tunc si commode fieri potest, ut expellendus est. Et nequeat

ex-